

## ปัญหาการรับมรดกของบุคคลต่างด้าว<sup>1</sup>

โสภณธิดา พิมพ์น้อย<sup>2</sup>

การจากศึกษาถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับมรดกของบุคคลต่างด้าว ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายที่ดิน และพระราชบัญญัติอากรชุด พ.ศ.2522 จะเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องครอบครัวและมรดกไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดถึงสิทธิทางแพ่งของบุคคลต่างด้าวแยกออกไปอย่างชัดเจน รวมทั้งเมื่อพิจารณาถึงตัวบทกฎหมายอื่นเช่นประมวลกฎหมายที่ดินและพระราชบัญญัติอากรชุด พ.ศ.2522 นั้น ได้บัญญัติจำกัดสิทธิบางประการในเรื่องเกี่ยวกับการถือครองอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลต่างด้าวอันส่งผลกระทบต่อความทางกฎหมายและแนวทางในการปฏิบัติที่ไม่แน่นอนในเรื่องการกำหนดถึงตัวทรัพย์สินมรดกการแบ่งทรัพย์สินที่เป็นสินสมรส สินส่วนตัว การปฏิบัติในการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกในกรณีที่บุคคลต่างด้าวเป็นผู้รับมรดกนั้นจะต้องมีสิทธิและหน้าที่อย่างไร

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่นำมาใช้บังคับนั้นกำหนดให้ทรัพย์สินมรดกในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรสเป็นสินสมรส หรือแม้แต่ในกรณีที่อยู่นอกกันฉันท์สามีภรรยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสเป็นทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน จึงเป็นปัญหาต่อเนื่องไปว่าเมื่อคู่สมรสสัญชาติไทยตายลงทรัพย์สินย่อมตกทอดแก่ทายาทในกรณีบุคคลต่างด้าวเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกไม่ว่าจะเป็นการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมหรือทายาทตามพินัยกรรม ซึ่งกฎหมายยังไม่มีกำหนดขั้นตอนในกรณีบุคคลต่างด้าวรับมรดก กฎหมายไม่มีการบัญญัติรับรองสิทธิทางแพ่งให้บุคคลต่างด้าวมีสิทธิแยกออกไปเป็นการเฉพาะจึงทำให้เกิดปัญหาการตีความทางกฎหมาย และการปฏิบัติที่ไม่มีความชัดเจน จากการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ตามประเด็นที่ศึกษาดังต่อไปนี้

### 1) ปัญหาการกำหนดความเป็นทายาทที่เป็นบุคคลต่างด้าว

ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดสถานะสัญชาติของบุคคลมีความสำคัญต่อการรับมรดกเพราะบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวมีข้อกำหนดเรื่องการถือครองทรัพย์สินไม่เท่ากันทั้งสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ไม่เท่ากับบุคคลที่มีสัญชาติไทยดังนั้นการกำหนดว่าบุคคลใดเป็นบุคคลสัญชาติไทย หรือบุคคลใดเป็นบุคคล

---

<sup>1</sup>บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการรับมรดกของบุคคลต่างด้าวโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล

<sup>2</sup>นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานิติการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเชียงใหม่) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ต่างคำจึงมีความสำคัญอย่างซึ่งจากการศึกษาทำให้พบปัญหาว่าตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 กำหนดสัญชาติของบุคคลที่ได้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักสายโลหิตและหลักการดินแดน รวมถึงการได้สัญชาติไทยภายหลังการเกิด ซึ่งไม่ได้มีบทบัญญัติที่บังคับให้บุคคลที่ได้สัญชาติจากการเกิดจะต้องเลือกสัญชาติใดสัญชาติหนึ่งหรือบังคับให้ถือเพียงสัญชาติเดียว จึงเกิดปัญหาการทับซ้อนของของถือสัญชาติหรือที่เรียกว่าบุคคลสองสัญชาติ ในกรณีที่ได้สัญชาติไทยตามหลักสายโลหิตโดยการเกิดซึ่งเกิดจากบิดาหรือมารดาผู้มีสัญชาติไทย เกิดนอกราชอาณาจักรเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาว่าบุตรนั้นจะมีสถานะเป็นบุคคลสัญชาติไทยโดยอัตโนมัติหรือต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยเสียก่อน หรือในกรณีที่บิดาและมารดาได้แจ้งสัญชาติของบุตรไว้สองสัญชาติจึงเกิดการทับซ้อนของการถือสัญชาติและเกิดปัญหาตามมาในกรณีที่บุคคลนั้นตกเป็นทนายทผู้มีสิทธิได้รับมรดกจะต้องมาตีความสถานะของสัญชาติว่าบุคคลดังกล่าวยึดถือสัญชาติใดเป็นหลัก

อีกทั้งยังพบปัญหาในกรณีที่เดิมบุคคลมีสัญชาติไทยแต่ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงสัญชาติอื่นบุคคลดังกล่าวยังสามารถเข้ามาเป็นทนายทและมีสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายเพียงใด ประกอบกับในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงสัญชาติภายหลังการเกิดด้วยวิธีสมรสพบปัญหาว่าในกรณีที่บุคคลต่างคำที่สมรสกับคนไทยมีสิทธิยื่นคำร้องขอแปลงเป็นสัญชาติไทยได้เฉพาะแต่หญิงต่างคำเท่านั้น หากบุคคลต่างคำเป็นคู่สมรสฝ่ายชายจะไม่สามารถยื่นคำร้องขอแปลงสัญชาติตามกรรยาคนไทยได้ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติทางเพศ

## 2) ปัญหาการแบ่งทรัพย์สินของบุคคลต่างคำระหว่างสมรส

ผลการศึกษาพบว่าการจัดการทรัพย์สินเป็นสิ่งสำคัญถึงการกำหนดตัวทรัพย์สินของเจ้ามรดกเพื่อนำมาแบ่งปันให้แก่ทายาทสิทธิและหน้าที่ของบุคคลต่างคำในเรื่องความสัมพันธ์ในทรัพย์สินระหว่างสามีและภรรยาได้ ซึ่งมีทั้งการสมรสแบบจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย และการอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาในลักษณะหุ้นส่วนชีวิต รวมถึงการอยู่กินฉันท์สามีภรรยาระหว่างบุคคลเพศเดียวกันอยู่ในความสัมพันธ์ในลักษณะ (Partnership) ที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรับรองสิทธิในทางแพ่งออกมาบังคับใช้กับบุคคลต่างคำเป็นการเฉพาะ ต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เข้ามาปรับใช้การกำหนดตัวทรัพย์สินไม่ว่าจะทั้งสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์กำหนดให้ทรัพย์สินในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรสเป็นสินสมรสตามมาตรา 1471 หรือแม้แต่ในกรณีที่อยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1357 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันแต่ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลต่างคำถือครองที่ดินในประเทศไทยและห้ามมิให้คนไทยถือกรรมสิทธิในที่ดินเพื่อประโยชน์แก่บุคคลต่างคำ ซึ่งรวมตลอดถึงกรณีที่บุคคลสัญชาติไทยที่มีคู่สมรสเป็นบุคคลต่างคำจะต้องบทสันนิษฐานว่าเป็นการถือครองที่ดินแทนบุคคลต่างคำซึ่งในทางปฏิบัตินั้นเจ้าพนักงานจะให้ต้องให้คนต่างคำและคนไทยให้ถ้อยคำรับรองว่า เงินที่คนไทยนำมาซื้อที่ดินเป็นสินส่วนตัว หรือทรัพย์สินส่วนตัวของคนไทยมิใช่สินสมรสหรือทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันแต่อย่างใดส่งผลให้บุคคลต่างคำจะเสียสิทธิในที่ดินส่วนนี้ไป ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 32 ว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ที่มนุษย์ทุกคนควรมีสิทธิ

ในทรัพย์สิน การสืบทอด และครอบครัวจึงไม่ควรมีบทบาทบัญญัติของกฎหมายสิทธิและเสรีภาพในครอบครัวของกลุ่มบุคคลในครอบครัวจะต้องมีความเป็นอยู่อาศัยเป็นหลักมั่นคง อีกปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติถึงสิทธิของบุคคลต่างด้วยในลักษณะของทางแพ่ง ไม่ว่าด้วยเรื่องทรัพย์สิน ครอบครัว และมรดกไว้โดยชัดเจนจึงส่งผลกระทบต้องมาตีความการบังคับใช้กฎหมายว่าจะต้องอ้างอิงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือจะต้องอ้างอิงตามประมวลกฎหมายที่ดินเป็นต้น

### 3) ปัญหาการจัดการทรัพย์สินมรดกตามพินัยกรรมของคนต่างด้าว

ผลการศึกษาพบว่าในกรณีที่ผู้ตายได้จัดทำพินัยกรรมเพื่อยกที่ดินให้แก่บุคคลต่างด้าวนั้นหากที่ดินดังกล่าวมีจำนวนเกินกว่าที่รัฐมนตรีอนุญาตจะต้องถูกบังคับให้จำหน่ายที่ดินโดยการขายหรือให้เช่าตามหลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิบุคคลต่างด้าวที่ไม่สามารถเข้าทำประโยชน์หรือเช่าอยู่อาศัยในที่ดินดังกล่าวตามเจตนารมณ์ของผู้ตายและบุคคลต่างด้าวสามารถยื่นคำร้องขอตั้งตนเป็นผู้จัดการมรดกได้หรือไม่ เพราะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดกำหนดข้อห้ามว่าห้ามบุคคลต่างด้าวเป็นผู้จัดการมรดก บุคคลต่างด้าวจึงสามารถยื่นคำร้องขอตั้งตนเป็นผู้จัดการมรดกได้เฉพาะทรัพย์สินที่ตนเข้าเป็นผู้มีส่วนได้เสียเฉพาะส่วนหรือไม่ เพราะการจัดการมรดกนั้นกฎหมายมุ่งเน้นว่าตัวผู้จัดการมรดกจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถจัดการทรัพย์สินของตนเองได้และมีความสามารถเพียงพอที่จะเข้ามาจัดการทรัพย์สินของผู้ตาย เมื่อบุคคลต่างด้าวไม่ได้ถูกจำกัดเรื่องการจัดการทรัพย์สินแต่อย่างใดไม่เป็นอุปสรรคในการจัดการมรดก บุคคลต่างด้าวจึงสามารถยื่นคำร้องขอตั้งตนเป็นผู้จัดการมรดกได้ แต่ย่อมเกิดปัญหาการตีความเรื่องการจัดการทรัพย์สินว่าในกรณีที่บุคคลต่างด้าวเป็นผู้ถูกจำกัดสิทธิบางประการจะส่งผลกระทบต่อการจัดการทรัพย์สินมรดกหรือไม่อย่างไรในส่วนนี้ยังไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดไว้อย่างชัดเจนจึงต้องอาศัยการตีความของกฎหมาย อีกทั้งยังพบปัญหาเรื่องอำนาจในการจัดการทรัพย์สินมรดกในกรณีที่บุคคลต่างด้าวเป็นผู้จัดการมรดก แม้ว่าบุคคลต่างด้าวจะไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1718 และบุคคลที่จะเป็นผู้ร้องขอศาลตั้งผู้จัดการมรดกได้นั้น จะต้องเป็นทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกในกรณีที่บุคคลต่างด้าวพบปัญหาเรื่องข้อจำกัดสิทธิบางประการเกี่ยวกับการทำนิติกรรม จึงเกิดปัญหาว่าในกรณีที่บุคคลต่างด้าวเข้าเป็นผู้จัดการมรดกแล้วนั้นจะมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินเช่นเดียวกับผู้จัดการมรดกที่สัญชาติไทยหรือไม่ จากที่เป็นบุคคลต่างด้าวนั้นจะมีผลกระทบต่อการจัดการและมีผลกระทบต่อการประโยชน์ของสิทธิประโยชน์ของทายาทอื่นของเจ้ามรดกหรือไม่ เพราะผู้จัดการมรดกจะต้องทำหน้าที่จัดการทรัพย์สินทุกชิ้นของผู้ตาย รวมตลอดทั้งทรัพย์สินที่เป็นสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ตาย ซึ่งเรียกรวม ๆ ว่ากองมรดก ประการสุดท้ายในกรณีที่เจ้ามรดกสัญชาติไทยได้ทำพินัยกรรม โดยมีข้อตกลงว่าให้ตั้งบุคคลต่างด้าวเป็นผู้จัดการมรดกหากทายาทอื่นมีความประสงค์ที่จะตั้งตนเข้ามาเป็นผู้จัดการมรดกด้วยเช่นกันอันเป็นการเข้าซ้อนและทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการทรัพย์สินมรดก อีกทั้งจะเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของเจ้ามรดกที่ประสงค์ไว้เพื่อไม่ให้เป็นการทำลายเจตนาสุดท้ายของเจ้ามรดกที่แต่งตั้งบุคคลต่างด้าวเข้ามาเป็นผู้จัดการมรดกจึงเป็นการทำลายเจตนารมณ์ครั้งสุดท้ายตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาที่เจ้ามรดกได้กำหนดไว้ตามพินัยกรรม

### 4) ปัญหาการรับทรัพย์สินมรดกที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลต่างด้าว

ผลการศึกษาพบว่า การรับทรัพย์มรดกในที่ดินของบุคคลต่างด้าวนั้นพบการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินและห้องชุดของบุคคลต่างด้าวซึ่งมีเหตุผลมาจากเรื่องความมั่นคงภายในประเทศที่มีความประสงค์สงวนสิทธิในที่ดินไว้ให้แก่บุคคลสัญชาติไทย และเป็นการป้องกันการถือครองที่ดินในลักษณะการแย่งซื้อหรือแย่งครอบครองที่ดินจากบุคคลต่างด้าวเพราะบุคคลต่างด้าวส่วนใหญ่จะมีทุนทรัพย์มากบางคนเป็นนักลงทุน ตามประมวลกฎหมายที่ดินพบว่าบุคคลต่างด้าวจะมีสิทธิในที่ดินเพียงใดจะต้องพิจารณาจากประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 87 บุคคลต่างด้าวจะได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยประกอบกิจการในทางพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การสุสาน การกุศลสาธารณะ หรือ การศาสนา ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและวิธีการซึ่งกำหนดโดยกฎกระทรวงและต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีในกรณีที่บุคคลต่างด้าวรับมรดกที่ดินนั้นพบว่าตามมาตรา 86 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้กำหนดหลักเกณฑ์บุคคลต่างด้าวที่ได้มาซึ่งที่ดินโดยการรับมรดกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรม รัฐมนตรีจะอนุญาตให้ได้มาซึ่งที่ดินนั้นแต่เมื่อรวมกับที่มีอยู่แล้วจะต้องไม่เกินจำนวนที่ดินที่จะพึงอนุญาตดังนี้

- (1) ที่อยู่อาศัยครอบครัวยุติไม่เกิน 1 ไร่
- (2) ที่ใช้เพื่อพาณิชยกรรมไม่เกิน 1 ไร่
- (3) ที่ใช้เพื่ออุตสาหกรรมไม่เกิน 10 ไร่
- (4) ที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมครอบครัวยุติไม่เกิน 10 ไร่
- (5) ที่ใช้เพื่อการศาสนาไม่เกิน 1 ไร่
- (6) ที่ใช้เพื่อการกุศลสาธารณะไม่เกิน 5 ไร่
- (7) ที่ใช้เพื่อการสุสานตระกูลละไม่เกิน 1/2 ไร่

พบปัญหาว่าหลักเกณฑ์ในส่วนของจำนวนเนื้อที่ของที่ดินที่ระบุไว้นั้น ไม่ใช่จำนวนต่อรายบุคคลแต่เป็นการระบุทั้งครอบครัว อีกทั้งยังไม่ปรากฏว่าจะนำหลักเกณฑ์ใดมากำหนดถึงประเภทของที่ดินให้ชัดเจนหรือในกรณีที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมนั้น ต่างด้าวผู้รับมรดกจะต้องมีคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามเงื่อนไขที่ว่าด้วยเรื่องการเงินเข้ามาลงทุน อีกทั้งตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ.2522 มาตรา 19 ทวิ ที่เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับโควตาสัดส่วนการถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดของบุคคลต่างด้าวที่จะต้องตรวจเช็คโควตาสัดส่วนพื้นที่ในห้องชุด ว่าจำนวนที่ต่างด้าวครอบครองกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ทั้งหมดของอาคารมีสัดส่วนจำนวนเท่าใด เนื่องจากบุคคลต่างด้าวจะได้รับอนุญาตให้เป็นเจ้าของห้องในอาคารชุดเพียงร้อยละสี่สิบเก้า ของพื้นที่ขายทั้งหมด ดังนั้นจึงเกิดปัญหาต่อไปว่าหากพื้นที่ทั้งหมดในอาคารชุดนั้นมีสัดส่วนของบุคคลต่างด้าวเกินร้อยละสี่สิบเก้าเป็นการกำหนดโควตาพื้นที่ในลักษณะที่เหมารวมตัวอาคารไม่ได้ระบุเจาะจงแต่ละห้องซึ่งบัญญัติดังกล่าวเป็นการส่งผลกระทบต่อบุคคลที่มีความจำเป็นในการถือกรรมสิทธิ์อย่างแท้จริงที่ไม่ได้ เมื่อบุคคลต่างด้าวในฐานะผู้รับมรดกมีสิทธิรับมรดกในห้องชุดอาคารดังกล่าวแล้วนั้นแต่โควตาในสัดส่วนของอาคารห้องพักนั้นมีบุคคลต่างด้าวเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เกินร้อยละสี่สิบเก้า บุคคลต่างด้าวที่ได้รับมรดกเป็นห้องชุดนั้นก็อาจจะไม่สามารถเข้าถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดนั้นได้

จากผลการศึกษาดังกล่าวในประเด็นดังกล่าวข้างต้นทำให้ได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังต่อไปนี้

1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยเพิ่มเติมข้อความ “กรณีที่บุคคลถือสองสัญชาติให้เลือกถือสัญชาติเพียงสัญชาติใดสัญชาติเดียว” เพื่อให้มีความชัดเจนเรื่องการกำหนดสัญชาติอันส่งผลกระทบต่อการจัดสิทธิในกรณีที่บุคคลนั้นตกอยู่ในสถานะเป็นทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดก และแก้ไขมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ให้สิทธิแก่หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้ศึกษาขอแก้ไขจากเดิมที่กำหนดให้เฉพาะ”หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าว” แก้ไขเป็น “บุคคลต่างด้าว” เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติในทางเพศ อีกทั้งขอแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มาตรา 12 ว่าด้วยเรื่องการยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งขอแก้ไขในส่วน of มาตรา 12 วรรคสามที่บัญญัติว่า การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทย ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีเมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรอนุญาตให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ผู้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทยปฏิญาณตนว่า จะมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศไทย ผู้ศึกษาขอแก้ไขตัดข้อความ “ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี” แก้ไขเป็นในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอแปลงสัญชาติไทยได้ปฏิบัติตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้วให้รัฐมนตรีพิจารณาถึงเงื่อนไขและคุณสมบัติ เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรอนุญาตให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ผู้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทยปฏิญาณตนว่า จะมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศไทย

2) แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อบทนิยามขยายคำว่าที่ดินที่คนต่างด้าวได้มาโดยไม่ชอบในประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 94 จากเดิมที่บัญญัติว่าบรรดาที่ดินที่คนต่างด้าวได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้รับอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นจัดการจำหน่ายภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนดให้ โดยเพิ่มเป็นบรรดาที่ดินที่คนต่างด้าวได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะ เชื่อว่าการจดทะเบียนสิทธินิติกรรมเป็นลักษณะวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประกอบกับพฤติการณ์การสอบสวนรายได้เป็นลักษณะการถือแทนในลักษณะเลี่ยงกฎหมายหรือไม่ได้รับอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นจัดการจำหน่ายภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนดให้

แก้ไขเพิ่มเติมในส่วน of ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 86 วรรคสอง ที่บัญญัติว่าคนต่างด้าวจะได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย...ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและวิธีการซึ่งกำหนดโดยกฎกระทรวงและต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี โดยผู้ศึกษาขอออกกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเงื่อนไขว่าด้วยการได้มาซึ่งที่ดินระหว่างสมรสของบุคคลต่างด้าวเป็นลักษณะการแยกบทบัญญัติในส่วนทางแพ่งว่าด้วยเรื่องทรัพย์สิน ครอบครัว มรดก แยกออกไปจากส่วนของเรื่องพาณิชย์ที่เน้นในส่วนของการลงทุนออกไป เพราะข้อเท็จจริงในส่วนของการลงทุนในทางพาณิชย์กับการกำหนดสิทธิในทางแพ่งนั้นไม่สามารถนำหลักเกณฑ์มาบังคับใช้ร่วมกันได้ ยกตัวอย่างเช่นในกรณีการซื้อที่ดินในกรณีที่เป็นการทำมาหาได้

ระหว่างสามภรรยาที่เป็นคนไทยกับบุคคลต่างด้าวให้สันนิษฐานไปก่อนว่าเป็นทรัพย์ที่ทำมาหาได้ร่วมกัน แต่ในส่วนบุคคลต่างด้าวประสงค์ได้กรรมสิทธิ์ให้สิทธิเฉพาะจำนวนตามที่มาตรา 87 กำหนดไว้ ส่วนที่เหลือให้มีสิทธิเฉพาะแต่สิทธิอยู่อาศัย

3) เห็นควรแก้ไขมาตรา 94 ตามประมวลกฎหมายที่ดินที่เดิมบัญญัติว่าบรรดาที่ดินที่บุคคลต่างด้าวได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้รับอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นจัดการจำหน่ายภายในเวลาที่อธิบดีกำหนดให้ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปีถ้าไม่จำหน่ายที่ดินภายในเวลาที่กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจจำหน่ายที่ดินนั้น ขอเพิ่มเติมว่าในกรณีที่บุคคลต่างด้าวได้ที่ดินโดยการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมและโดยพินัยกรรม ในกรณีที่ที่ดินที่ได้รับเกินหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีอนุญาต บุคคลต่างด้าวสามารถเข้ารับสิทธิตามพินัยกรรมได้โดยการจดทะเบียนสิทธิเก็บกิน สิทธิดำเนินในที่ดินตลอดชีพ เพื่อให้บุคคลต่างด้าวสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องจำหน่ายทรัพย์นั้นออกไป และแก้ไขมาตรา 1718 ว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติต้องห้ามของผู้เป็นผู้จัดการมรดกจากเดิมที่กำหนดว่าบุคคลที่เป็นผู้จัดการมรดกไม่ได้คือผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลมีคำสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ และไม่เป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลายโดยให้เพิ่มหลักการ โดยผู้ศึกษาจะขอเพิ่มเติมเงื่อนไขอีกหนึ่งประการกล่าวคือเพิ่มว่าจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดกที่ตนสามารถเข้าจัดการได้

เห็นควรเสนอให้แก้ไขบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1713 วรรคสอง เพื่อไม่ให้เกิดประเด็นปัญหาในการตีความกฎหมายจากเดิมบัญญัติว่าการตั้งผู้จัดการมรดกนั้นถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม แต่ถ้าไม่มีข้อกำหนดในพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์และโดยคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามรดก แล้วแต่ศาลเห็นสมควร แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “การตั้งผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาลนั้น หากมีข้อกำหนดตามพินัยกรรมให้ศาลตั้งไปตามพินัยกรรม เว้นแต่ข้อกำหนดในพินัยกรรมมีข้อบกพร่องไม่สามารถบังคับใช้ได้ หรือพินัยกรรมเป็นโมฆะ ศาลจึงมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้จัดการมรดกได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์แก่กองมรดกและคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามรดกเป็นสำคัญ

4) เห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 87 ที่บัญญัติกำหนดถึงจำนวนที่ดินที่พึงอนุญาต (1) ที่อยู่อาศัยครอบครัวยุติไม่เกิน 1 ไร่ ให้แก้ไขเป็น (1) ที่อยู่อาศัยคนละไม่เกิน 1 ไร่ แก้ไขประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 96 ทวิ บัญญัติว่าด้วยคนต่างด้าวจะได้มาซึ่งที่ดินโดยอาศัยบทบัญญัติตามมาตรา 86 วรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับคนต่างด้าวซึ่งนำเงินมาลงทุนตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าสี่สิบล้านบาท โดยให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้ไม่เกินหนึ่งไร่และต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ผู้ศึกษาขอแก้ไขเป็นคนต่างด้าวจะได้มาซึ่งที่ดินโดยอาศัยบทบัญญัติตามมาตรา 86 วรรคหนึ่ง และมาตรา 87 (1) (2) ในกรณีที่เงินที่ทรัพย์ที่ได้จากการรับมรดกมิให้นำกฎกระทรวงว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนเข้ามาเป็นเงื่อนไขการพิจารณาและมีให้ใช้บังคับกับคนต่างด้าวซึ่งนำเงินมาลงทุนตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าสี่สิบล้านบาท โดยให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้ไม่เกินหนึ่งไร่และต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

แก้ไขเพิ่มเติมในช่วงระยะเวลาการจำหน่ายที่ดินในกรณีที่บุคคลต่างด้าวได้มาโดยไม่ชอบตาม มาตรา 94 ที่บัญญัติว่าบรรดาที่ดินที่คนต่างด้าวได้มาโดยมิชอบหรือไม่ได้รับอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้น จัดการจำหน่ายภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปี ถ้าไม่ จำหน่ายภายในเวลาที่กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจจำหน่ายที่ดินนั้น ผู้ศึกษาขอแก้ไขเป็นบรรดาที่ดินที่คนต่าง ด้าวได้มาโดยมิชอบหรือไม่ได้รับอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นจัดการจำหน่ายภายในระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปี ในกรณีที่ได้ดำเนินการจำหน่ายแล้วแต่ยังไม่แล้วเสร็จให้ เป็นดุลยพินิจของอธิบดีที่ขอผ่อนผันระยะเวลาได้ตามสมควร ในกรณีที่ถ้าไม่ดำเนินการจำหน่ายภายในเวลาที่ กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจจำหน่ายที่ดินนั้นแต่ต้องได้รับความเห็นชอบการกำหนดราคาที่ดินบุคคลต่างด้าว ก่อน

จากข้อเสนอแนะผู้ศึกษามุ่งประสงค์เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติตามกฎหมาย เห็นควรให้มีการ จัดทำตัวบทกฎหมายแยกออกมาสำหรับบุคคลต่างด้าวว่าด้วยเรื่องสิทธิและหน้าที่และความรับผิดชอบใน ทรัพย์สิน ครอบครัว และมรดก ซึ่งล้วนแต่เป็นสิทธิทางแพ่ง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับพาณิชย์ โดยตรา พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิทางแพ่งของบุคคลต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย ออกมาบังคับใช้เป็น การเฉพาะเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ให้แน่นอน ชัดเจน เพื่อให้งานต่อการนำมาปฏิบัติจริงและปฏิบัติเป็น มาตรฐานเดียวกันลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่และลดการทุจริตคอร์รัปชันได้อีกประการ

## เอกสารอ้างอิง

- กมล สนธิเกตริน. คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล. กรุงเทพมหานคร: นิติ บรรณาการ, 2539.
- ชุมพร บัณฑิตานนท์. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เล่ม 1 สัญชาติ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546.
- ไพยม เลขานนท์. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558.
- วิชัย ตันติกุลานนท์. “คนต่างด้าวกับการได้มาซึ่งที่ดิน.” ดุลพาห 2527, (พฤศจิกายน- ธันวาคม): หน้า 19.
- สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน. “มาตรการป้องกันการถือที่ดินแทนคนต่างด้าว.” กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย (2552).

ปิ่นนศ แก้วรุ่งฟ้า. “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนต่างด้าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556).

ฐาณูร จุลินทร, การถือครองที่ดินของคนต่างด้าว, เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (2557), หน้าที่ 13.